

Тютюн Ольга Володимирівна,
*студентка 4 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції) Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу,
доцент Цал-Цалко Ю. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Інститут малозначних справ з'явився у національному законодавстві у 2016 році, під час реформування судової системи. У Цивільний процесуальний кодекс України даний інститут було введено у 2017 році із черговим внесенням змін до ЦПК України. Розгляд даної категорії справ здійснюється в межах спрощеного позовного провадження, щодо переліку малозначних справ, то їх визначено у ч.6 ст. 19 ЦПК України [1].

Запровадження даного інституту, здійснювалося з метою часткового розвантаження судової системи та спрощення процедури вирішення процесуальних питань, однак через відсутність досконалого врегулювання деяких аспектів, виникають проблемні питання, щодо трактування окремих положень.

Проаналізувавши п.1, п.2 ч.6 ст. 19 ЦПК України з урахуванням положень Закону України «Про державний бюджет на 2022 рік» (прожитковий мінімум для працездатних осіб з 1 січня 2022 року – 2481 грн.), беремо до уваги розмір прожиткового мінімуму станом на 1 січня поточного року, незважаючи на те, що впродовж року ставка збільшується, оскільки це передбачено ч.9 ст. 19 ЦПК України. Можемо здійснити прості математичні дії й визначити, що ціна позову за даною категорією справ не повинна перевищувати 248 100 тис. гривень згідно до п.1 ч.6 ст. 19 ЦПК України та 620 250 тис. гривень відповідно до п.2 ч.6 ст. 19 ЦПК України [2]. Тут виникає питання, чи можна цю справу за ціною позову віднести до малозначної? Зазвичай, для сторін спір не таку суму навряд чи є малозначним, до того ж часто справа, яку за вимогами ЦПК України можна віднести до такої категорії за своїм змістом може приховувати важливі аспекти, а також здійснювати вплив на судову систему.

Суперечним є те, що існує певна категорія справ (немайнові позови), у яких ціна позову взагалі відсутня. У таких позовах, саме суд по-

винен вирішувати, відносити їх до категорії малозначних справ чи ні. Тому суддя повинен вирішувати дане в кожному окремому випадку (справи про захист честі та гідності, виселення особи з приміщення, та багато інших справ) [3, с 8]

Щодо п.2 ч.6 ст. 19 ЦПК України також ще є певні зауваження, крім ціни позову, зокрема, як співвідносити між собою справи незначної складності й малозначні справи, виходячи з даного положення їх можна зіставити як частина та ціле, однак з положень ч.4 цієї ж ст. 19 ЦПК України, вищезгадані категорії справ є самостійними елементами у спрощеному позовному провадженні, які можна розглянути у суді. Також законодавцем не розкрито поняття змісту справ «незначної складності», що, на наше переконання, не дозволяє здійснити чітке розмежування між тлумаченням термінів.

Наступною особливістю є те, що не допускається здійснення касаційного оскарження даної категорії справ відповідно до п.2 ч.3 ст. 389 ЦПК України. Тобто, законодавець розвантажуючи і зменшуючи навантаження на судову систему, позбавив права касаційного оскарження учасників малозначних справ.

У доктрині цивільного процесуального права й нині відсутні одностайні погляди щодо доцільності існування цих «процесуальних фільтрів». Д. Д. Луспенник вважає, що їх введення не впливає на реалізацію права на доступ до суду, тому що таке право буде реалізовано в першій та апеляційній інстанціях [4].

Ми розділяємо таку думку, на наше переконання, запровадження «касаційних фільтрів», є досить ефективним нововведенням, оскільки до внесення змін у ЦПК України, суд касаційної інстанції вирішував усі питання, які не було з'ясовано у судах нижчої інстанції, але це повністю нівелювало його роль у судовій системі, і фактично зрівняло його в повноваженнях і судом першої та апеляційної інстанції. Оскільки суд вищої інстанції, в нашому випадку Верховний Суд, повинен слідкувати за однаковим застосуванням судами норм матеріального права, і надавати свої висновки з цього приводу, а не вирішувати й ті питання, в який спір по суті не вирішується. Однак, є певні виключення, коли суд третьої інстанції все ж здійснює касаційний перегляд справ, вони передбачені у п.2 ч. 3 ст. 389 ЦПК України.

В результаті аналізу судової практики Верховного Суду щодо застосування відповідних положень цивільного процесуального законодавства О. І. Попов дійшов висновку, що нині вже є значна кіль-

кість рішень Верховного Суду, у яких позитивно вирішувалося питання про допуск касаційних скарг у малозначних справах, однак у більшості з них не міститься детальної аргументації суду стосовно того, у чому саме полягає «фундаментальне значення правового питання», «значний суспільний інтерес» чи «винятковість значення для учасника справи» [5, с. 144].

Ще однією вагомою особливістю є інститут представництва у малозначних справах, згідно ч.2 ст. 60 ЦПК України, представником у вирішені даних спорів може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років та має повну цивільну дієздатність, тобто присутність адвоката, як представника сторони є необов'язковою.

В умовах воєнного стану даний інститут не зазнав жодних змін, він продовжує своє функціонування та застосування у національному судочинстві, ніяких фундаментальних особливостей малозначних справ запроваджено не було. Хоча, як відносно новий вид провадження, він потребує значної уваги з боку законодавчого та доктринального підходів.

Взагалі, суд при розгляді справ, що є малозначними наділений досить широким колом дискреційних повноважень, тому варто виокремити ряд критеріїв, за якими, можна було б визначати поняття «малозначності». Оскільки у судді у даному випадку можливе зловживання службовим становищем та винесення суб'єктивного рішення по справі. Також у зв'язку із відносно нещодавнім запровадженням даного інституту, варто допрацювати ключові його аспекти, зокрема звернути увагу на ціну позову у даній категорії справ та врегулювати питання стосовно співвідношення малозначних справ та справ незначної складності, аби все було у відповідності із фундаментальними положеннями національного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
2. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 02.12. 2021 р. № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
3. Актуальні питання цивільного судочинства у світлі судової реформи в Україні: монографія; за заг. ред. Н. Ю. Голубєвої. Одеса: Юридична література, 2017. 212 с.
4. Луспеник Д. Д. Не слід боятися нового або П'ять безпідставних персторог щодо запропонованих змін до процесуальних кодексів. URL:

5. Попов О. І. Малозначність справи як процесуальний фільтр доступу до суду касаційної інстанції: окремі питання судової практики. Збірник наукових праць учасників Міжнародної науково практичної конференції. 2018. С. 134–147.

Тоцакова Анна Сергіївна,

*студентка 3 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу
Павлова Ю. С.*

РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СПРОЩЕНИЙ ПОРЯДОК

Шлюб є юридичним фактом, що передбачає сімейно-правові відносини, тобто рівноправний та добровільний союз вільних чоловіка і жінки, укладений у встановленому законом порядку для створення сім'ї [1].

Внаслідок підвищеної суспільної значущості, виникнення та припинення шлюбних правовідносин пов'язують з державною реєстрацією. Саме відповідна державна реєстрація надає законного статусу сімейним відносинам між чоловіком та жінкою. Тому проблема правового регулювання державної реєстрації шлюбу, особливо в умовах воєнного стану, потребує особливої уваги з боку наукових діячів.

Питання щодо реєстрації шлюбів досить актуальне, це питання обговорюються в роботах українських та зарубіжних політичних й громадських діячів, наприклад: А. Кірсанова, С. Спектра, З. Ромовської, Я. Карася, Л. Литвиненка, М. Басілашвілі.

Глава 4 Сімейного кодексу регулює порядок реєстрації шлюбу і механізми правового регулювання актів цивільного стану зокрема реєстрації шлюбу, що визначається законом. Згідно з законодавством України право на шлюб мають особи, які досягли шлюбного віку.

Для того щоб забезпечити стабільність стосунків між жінкою та чоловіком, захистити права й інтереси подружжя та їх дітей, й інтересах суспільства та держави було запроваджено державну реєстрацію шлюбу [2]. Не залежить чи до війни, чи після шлюб можна